

Uitkomsten workshop monitoring over verstedelijking Delft 2040

Jan Brouwer

4 september om 19:30 uur in het Prinsenkwartier te Delft

Aanleiding

De gemeente Delft staat voor een aantal grote opgaven. De gemeente Delft heeft zich voorgenomen de komende jaren een behoorlijk aantal woningen te bouwen en ruimte te maken voor extra arbeidsplaatsen. De laatste 6 jaar werden in Delft gemiddeld circa 400 woningen per jaar gebouwd. Het laatste jaar waren dat er meer en wel 750 woningen. Als dit aantal wordt volgehouden, dan betekent dat 15 duizend woningen in 20 jaar, oftewel een forse inspanning, maar wel op het huidige niveau. Dat is een toename van 30% op het huidige aantal van 50 duizend woningen. Bovendien denkt men aan 10 duizend extra arbeidsplaatsen.

De gemeenteraad wil graag met de maatschappelijke partners van gedachten wisselen over de betekenis van deze opgave. Daarom is samen met TOPdelft een workshop georganiseerd. De workshop vond plaats in het Prinsenkwartier samen met maatschappelijke partners en heeft ten doel samen vast te stellen welke maatschappelijke waarden en welke indicatoren relevant zijn voor heden, verleden en toekomst en dus voortdurend in kaart gebracht moeten worden in samenhang met de investeringen.

Achtergrond

Een goede analyse van de investeringen vergt een nulmeting, een overzicht van de investeringen, een overzicht van de gewenste effecten en een inschatting van de verwachte effecten zowel met als zonder de voorgenomen investeringen. De effecten hebben betrekking op algemeen maatschappelijke waarden of op specifieke indicatoren. De algemeen maatschappelijke waarden zijn doorgaans niet direct meetbaar maar alleen indirect via indicatoren. Dat leidt tot de volgende samenhang:

1. Nulmeting indicatoren en maatschappelijke waarden
2. Vaststellen investeringen bij ongewijzigd beleid en extra investeringen
3. Mutatie indicatoren en maatschappelijke waarden bij ongewijzigd beleid
4. Mutatie indicatoren en maatschappelijke waarden bij extra investeringen
5. Bespreken consequenties

Opzet workshop

De nulmeting hangt af van de waarden en indicatoren die we willen meten en kan dus achteraf worden bepaald als we weten welke effecten bepaald moeten worden. De investeringen zijn in zekere zin al door de gemeente bepaald. Het gaat om 15 duizend extra woningen en 10 duizend extra arbeidsplaatsen. Plaats en samenstelling moeten nog definitief bepaald worden. Het doel van de workshop is een globaal beeld te krijgen van de verwachte effecten. Daarvoor doen we tijdens de workshop de volgende stappen:

Ronde 1: uitleg

Ronde 2: belang maatschappelijke waarden

Vraag: Welke waarden zijn van groot maatschappelijk belang?

Bepaal individueel om welke waarden dat gaat (maximaal 3).

Ronde 3: inventarisatie maatschappelijke waarden; bepaal gezamenlijke score

Bepaal welke 5 waarden beslist gemeten moeten worden.

Ronde 4: effecten investeringen op waarden

Vraag: op welke waarden heeft verdichting via woningen en arbeidsplaatsen grote invloed (score x) en is dat positief (+) of negatief (-)? Vul dat individueel in.

Ronde 5: confrontatie resultaten

Vraag: In hoeverre is er eensgezindheid over de verwachte effecten? Welke 5 waarden moeten beslist in kaart worden gebracht? Probeer tot een gezamenlijk concept te komen.

Ronde 6: discussie

De rondes hadden betrekking op scores en discussies rond maatschappelijke waarden. Er zijn in totaal 12 maatschappelijke waarden onderscheiden. Er zijn in feite oneindig veel en diverse waarden. Wil men echter zinnig communiceren, dan gaat het om een beperkt aantal veel gebruikte waarden. Er is geprobeerd deze in tabel 1 op te nemen. Er is een onderscheid gemaakt in gemeenschap, omgeving en voordeel naar analogie van people, planet, profit en een onderscheid in vier maatschappelijke deelsectoren, te weten fysiek, sociaal, economisch en cultureel. Dat levert gecombineerd 12 deelsectoren op en per sector is geprobeerd de kernwaarde te benoemen. Op die manier is er een grote spreiding van waarden en moet er voor alle deelnemers wel een relevante waarde te vinden zijn.

Een voorbeeld kan wellicht behulpzaam zijn. In de tabel zijn de sociale waarden blauw gekleurd. Als voornaamste sociale waarde in de gemeenschap is de sociale samenhang genomen. De fysieke kwaliteit van de omgeving is ecologische duurzaamheid genoemd. De culturele kwaliteit is belevingswaarde genoemd. Zodoende ontstonden 12 waarden. De deelnemers waren vrij waarden toe te voegen.

In feite waren er drie vragen:

- Wat zijn voor je zelf de voornaamste waarden ten aanzien van de toekomst van Delft?
- En wat verwacht je van de verdichting en de daarmee gepaard gaande grote investeringen voor die waarden? Is dat een groot effect en wat is de richting van dat effect?
- Welke spanning zit er tussen wensen en verwachtingen?

Deelnemers

Er waren tijdens de avond 37 deelnemers. Zij waren afkomstig uit de politiek, het bedrijfsleven, maatschappelijke organisaties en ten slotte namen er ook burgers deel. Elke groep was ongeveer evengoed vertegenwoordigd. De deelnemers zijn ingedeeld rond 6 tafels waarbij alle achtergronden redelijk vertegenwoordigd waren.

Uitkomsten

De eerste vraag betrof de eigen voorkeuren. Men mocht drie waarden aankruisen. De hoogste scores waren voor sociale samenhang en leefbaarheid. Beide waarden liggen in het sociale domein. Verder was er een hoge score voor de toekomstwaarde. De sociale kwaliteit van de investeringen staat duidelijk voorop. Er was geen tijd om dit onderwerp verder uit te diepen, want vorm geven aan de sociale kwaliteit van de omgeving is lang niet altijd zondermeer duidelijk:

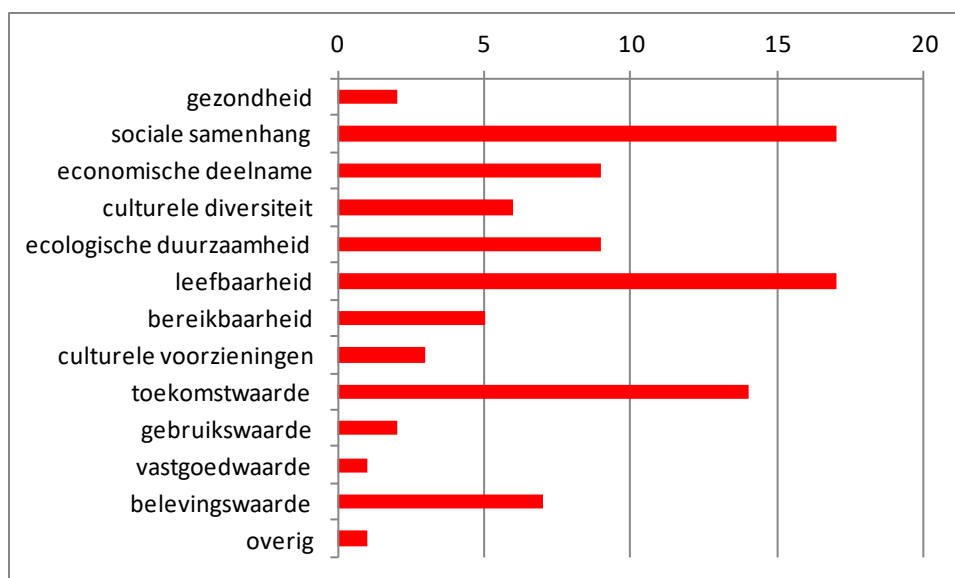
- Is dat een goede menging van sociale en koop woningen?
- In hoeverre is er ruimte voor woningen voor studenten, jongeren en ouderen?
- Welke voorzieningen horen daarbij?
- In hoeverre zorgt de menging van wonen en werken voor sociale kwaliteit?

Vragen genoeg om nog eens op terug te komen en na te denken over de randvoorwaarden bij de diverse plannen.

Tabel 1: uitkomsten diverse rondes

elementen	waarden	score waarde	belang effect	richting effect
gemeenschap	gezondheid	2	5	-3
gemeenschap	sociale samenhang	17	13	2
gemeenschap	economische deelname	9	15	9
gemeenschap	culturele diversiteit	6	0	0
omgeving	ecologische duurzaamheid	9	15	-9
omgeving	leefbaarheid	17	10	-6
omgeving	bereikbaarheid	5	10	-6
omgeving	culturele voorzieningen	3	4	2
voordeel	toekomstwaarde	14	9	9
voordeel	gebruikswaarde	2	1	1
voordeel	vastgoedwaarde	1	2	2
voordeel	belevingswaarde	7	8	-7
	overig	1	1	1
	totaal	93	93	-5

Figuur 1: aantal scores per waarde

De eerste vraag geeft de gewenste richting aan van de voorgenomen investeringen. De tweede vraag betreft het verwachte effect van de investeringen. Als de gewenste en verwachte effecten elkaar overlappen dan gaan de lichten op groen. Als dat niet zo is dan is er een probleem of beter gezegd een uitdaging. Of dat het geval is staat ook in tabel 1. De score van waarden laat zien welke waarden men belangrijk vond. Dat is als gezegd sociale samenhang, leefbaarheid en toekomstwaarde.

Het verwachte effect van het verdichten staat in de tweede en derde kolom. De tweede kolom laat zien hoeveel stemmen een bepaalde waarde krijgt en de derde kolom geeft de richting.

Vergelijken we wensen met verwachtingen dan zijn er nogal wat verschillen en krijgen we een antwoord op de vraag in hoeverre er spanning is tussen wensen en verwachtingen:

- Het grootste effect verwacht men van de economische deelname. De verdichting is goed voor de economische groei. De richting is overwegend positief. Verdichting zorgt voor meer interactie en interactie kan weer activiteiten tot gevolg hebben. Onderzoek laat zien dat er een rechtstreeks verband is tussen deelname en dichtheid.
- Sociale samenhang en leefbaarheid zijn door velen geuite wensen, maar de verwachtingen zijn niet hoog. Bij sociale samenhang is dat in evenwicht maar het verwachte effect op de leefbaarheid is ronduit negatief. Er is veel werk aan de winkel om de meest gewenste waarden ook te realiseren.
- Men verwacht ook een groot effect op de ecologische duurzaamheid maar de meeste mensen zien een negatief effect. Verstening en vergroening laten samengaan is een van de grootste stedelijke uitdagingen.
- Velen verwachten een behoorlijk effect op de bereikbaarheid. Opvallend genoeg zijn die verwachtingen negatief. Men zou zeggen dat een hogere dichtheid de bereikbaarheid verbetert. Dat is echter vooral op korte afstand. De hogere dichtheid zorgt ook voor meer mensen over de vloer en in de openbare ruimte. Over grotere afstand leidt dat vermoedelijk terecht tot een verslechtering van de bereikbaarheid.

- De verhoging van de toekomstwaarde is gewenst en ook verwacht. Ondanks meerdere negatieve verwachtingen op deelaspecten is de verwachte toekomstwaarde blijkbaar positief en is de algehele insteek van de operatie overwegend positief maar zijn er bedenkingen op diverse deelaspecten.

Conclusies

- De beoordeling van waarden is een eenvoudige methode om een globaal beeld te krijgen van wensen en verwachtingen. Waarden zijn abstracte begrippen maar blijkbaar concreet genoeg om er met elkaar over te discussiëren. Het beeld dat uit de beoordeling komt is vrij helder en redelijk consistent.
- Er zijn natuurlijk ook een aantal manco's. We missen een inventarisatie van de huidige stand van zaken. Wensen en verwachtingen krijgen dan meer perspectief. De wensen ten aanzien van sociale waarden krijgen een ander perspectief als op dit vlak grote achterstanden bestaan of als er sprake is van een voorsprong.
- Een ander manco is de operationalisering. Sommige begrippen zijn zeer abstract en vragen om een nadere duiding. Dat geldt juist voor de meest populaire waarden als sociale samenhang en leefbaarheid.
- Een betere operationalisering geeft ook beter zicht op noodzakelijke maatregelen ten einde deze waarden te bevorderen. Als een hogere score voor leefbaarheid betekent meer ontmoetingsruimte, meer groen of betere voorzieningen dan zijn dat aanwijzingen.
- Delft is een zeer diverse stad. Een verdergaande verstedelijking zal de diversiteit alleen maar doen toenemen. De grotere diversiteit heeft geleid tot minder sociale samenhang. Het is opvallend dat men op dit vlak geen verwachtingen naar voren heeft gebracht.

Aanbevelingen

- Verder concreet maken van de diverse waarden.
- Herhaling van de aanpak in andere wijken en met andere mensen kan het ontstane beeld bestendigen of juist verfijnen.
- Het is aan te bevelen de voorgestelde waarden voor heel Delft in kaart te brengen. Er ontstaat dan een referentie beeld voor de hele stad ten aanzien van alle belangrijke waarden.
- Het is ook aan te bevelen de hier ontwikkelde werkwijze een vaste plek te geven in de besluitvorming tijdens het hele proces van verdichting. Er ontstaat dan een actueel beeld van de waardering van de stad en de waardering van de voorgenomen investeringen.